

ÚČAST NA POLITICKÉM DĚNÍ

WWW.MIPEX.EU/POLITICAL-PARTICIPATION

Nejlepší scénář

Toto je složenina národních politik vyskytujících se ke květnu 2010 přinejmenším v jedné ze 31 zkoumaných zemí.

Ve státech, které nabízejí politické příležitosti, se mohou všichni obyvatelé podílet na demokratickém životě. Nově příchozím se dostává stejných občanských svobod jako občanům. Přistěhovalec může po omezeném počtu let legálního pobytu volit a kandidovat v místních volbách a těžit ze základních politických svobod jako občané země. Může rovněž volit v regionálních volbách. Může být zvolena a dokonce i vést silný a nezávislý přistěhovalecký poradní orgán s místní, regionální či celostátní působností. Stát ji informuje o jejích politických právech a podporuje vznik přistěhovalecké občanské společnosti.

Nejhorší scénář

Toto je složenina národních politik vyskytujících se ke květnu 2010 přinejmenším v jedné ze 31 zkoumaných zemí.

Přistěhovelec nemůže přispívat k politickým rozhodnutím, která nejvíce ovlivňují jeho život ve městě, kraji a zemi, kde žije. Stát omezuje jeho základní občanská práva. Nemůže založit politické sdružení, stát se členem politické strany či pracovat jako novinář. Pouze občané (a v členských státech EU jen občané EU) mají možnost volit. Přistěhovelec žije ve městě, jehož vedení na přistěhovance nebere ohledy. Stát nezavádí žádné politiky, které by ho povzbuzovaly k účasti na demokratickém životě. Sdružení reprezentující jeho zájmy se nemohou opřít o státní finanční podporu.

Průměr

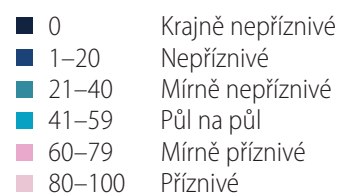
Většina přistěhovačů má jen málo příležitostí přispět k politikám, které ovlivňují jejich každodenní život, a pomáhat je tak zlepšit. Jedenáct zemí především ve střední Evropě stále používá zákony, které přistěhovalcům upírají základní politické svobody. Občané zemí mimo EU mohou v Evropě kandidovat do městského zastupitelstva ve třinácti hodnocených zemích, volit v místních volbách v devatenácti z nich, v krajských volbách v sedmi zemích a v celostátních volbách ve dvou (Portugalsko, Spojené království). Poradenské orgány existují na místní úrovni v patnácti zemích a na celostátní v jedenácti z nich. Přistěhovalcům poskytují jen polovičaté příležitosti ke zlepšování politik. Přibližně polovina zemí financuje politické aktivity přistěhovačů, zatímco třetina je o politických právech informuje.

Zpřístupnění politických a občanských práv je znakem sebevědomé přistěhovalecké země. Zavedené přistěhovalecké země se v tomto s novými výrazně rozcházejí. Přistěhovanci ve střední Evropě, baltských státech, na Kypru a Maltě nemají téměř žádná z těchto práv. Jen Irsko a Portugalsko zpřístupnilo přistěhovalcům tolik politických příležitostí jako vedoucí země na severu a severozápadě Evropy. Zavedené přistěhovalecké země s méně příznivými systémy (především co se týká volebního práva) potřebují ústavní změny (Rakousko, Německo, Itálie, Španělsko) či větší politickou vůli (Kanada, Francie, Spojené království, USA).

Změny a trendy

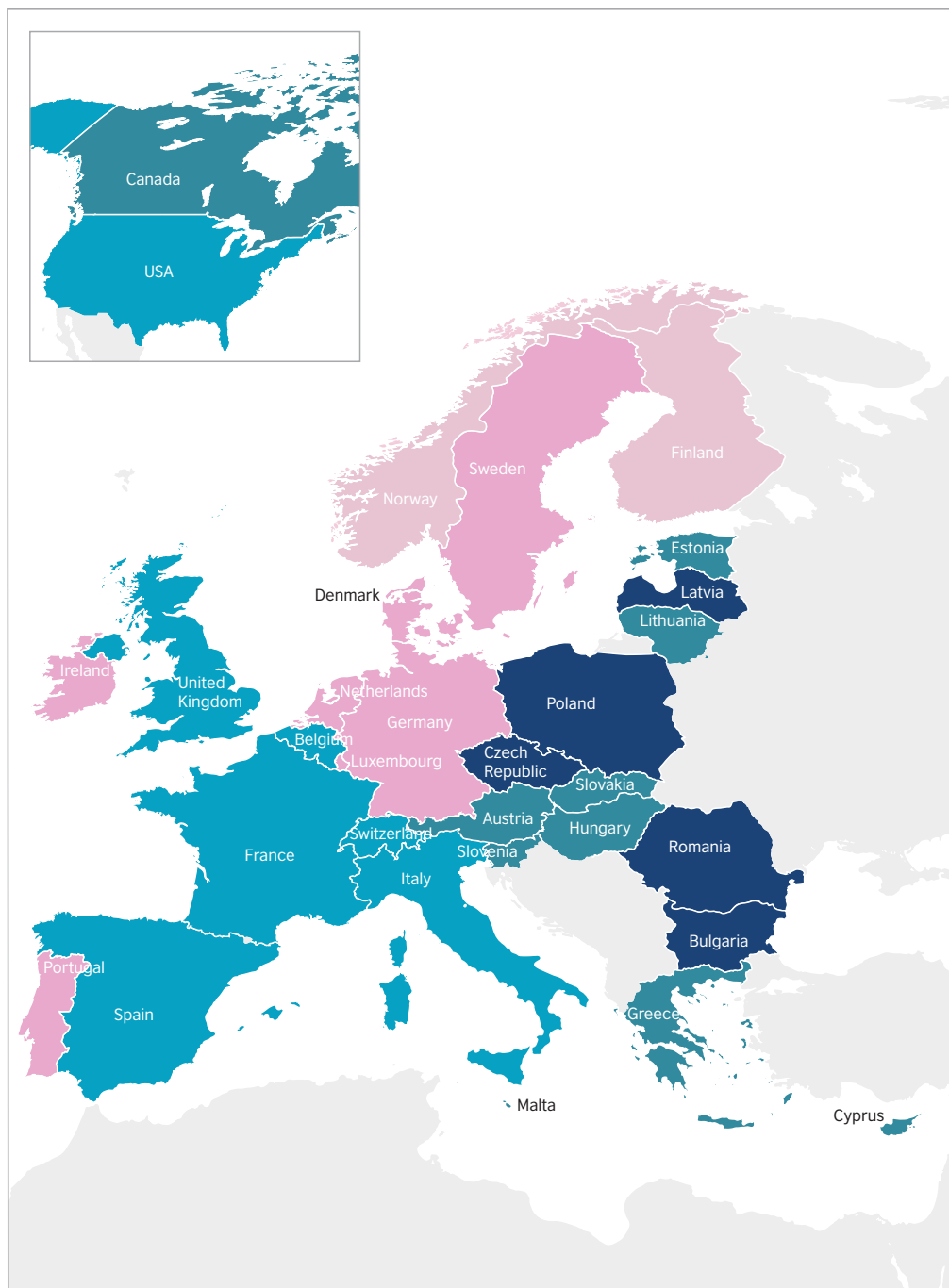
Politické příležitosti přistěhovačů se valně nezlepšují. Jedinou zemí, která učinila významný krok kupředu, bylo Řecko (+15) se svou reformou zákona o občanství. Zpřístupnilo tak přistěhovalcům mnoho místních politických příležitostí. Tento příklad ilustruje zjištění MIPEX, že poradní orgány nemohou být náhradou volebních práv. V zemích, které rozšířily volební právo, také častěji vznikají silné poradní orgány.

Účast na politickém dění se stává součástí integračních strategií. Poradní orgány a volební práva poprvé vznikly v 70. letech 20. století a po celé Evropě a stále více i v severní Americe se o nich pravidelně diskutuje. Za zlepšením skóre MIPEX není přímá souvislost s evropským právem či Konvencí Rady Evropy č. 144. Národní a evropské soudní dvory pomáhají přistěhovalcům získat základní občanská práva (Rakousko, Španělsko). Nové přistěhovalecké země se znovu zabývají jak poradenskými orgány (Francie, Irsko, Itálie, Španělsko, Portugalsko), tak volebním právem (Česká republika, Estonsko, Litva, Slovinsko, Lucembursko, Slovensko, Belgie, Řecko). Výsledky studie MIPEX naznačují, že poradenské orgány v hodnocených zemích vznikají (Lucembursko, Portugalsko, Švýcarsko CH) a zanikají (Belgie, Dánsko) většinou podle toho, nakolik jsou vlády ochotny naslouchat. Volební právo je tu už navždy: je těžké je získat, ale ještě těžší je zrušit.

ÚČAST
NA POLITICKÉM
DĚNÍ

		MIPEX%	
Umístění	Země	III	II
1	Norsko	94	■ (94)
2	Finsko	87	■ (87)
3	Irsko	79	■ (79)
	Nizozemsko	79	■ (79)
5	Lucembursko	78	▲ (76)
6	Švédsko	75	■ (75)
7	Portugalsko	70	▲ (69)
8	Německo	64	■ (64)
9	Dánsko	62	▼ (66)
10	Belgie	59	▼ (61)
	Švýcarsko	59	▲ (58)
12	Španělsko	56	■ (56)
13	Spojené království	53	■ (53)
14	Itálie	50	■ (50)
15	USA	45	■
16	Francie	44	■ (44)
	<i>Průměr EU</i>	44	■
17	Řecko	40	▲ (25)
18	Kanada	38	■ (38)
19	Rakousko	33	■ (33)
	Maďarsko	33	■ (33)
21	Estonsko	28	■ (28)
	Slovinsko	28	■ (28)
23	Kypr	25	■ (25)
	Litva	25	■ (25)
	Malta	25	■ (25)
26	Slovensko	21	■ (21)
27	Lotyšsko	18	■ (18)
28	Bulharsko	17	■
29	Česká republika	13	■ (13)
	Polsko	13	■ (13)
31	Rumunsko	8	■

TRVALÝ POBYT

WWW.MIPEX.EU/LONG-TERM-RESIDENCE

Nejlepší scénář

Toto je složenina národních politik vyskytujících se ke květnu 2010 přinejmenším v jedné ze 31 zkoumaných zemí.

V určitém okamžiku všichni legální přistěhovalci získávají právo se rozhodnout, jestli se v zemi chtějí usadit natrvalo. Procedura je pro žadatele zdarma a netrvá dlouho, protože jedinou otázkou, kterou zbývá prověřit, je možnost podvodu nebo reálné bezpečnostní riziko. Přistěhovalec se může odvolat proti zamítnutí žádosti nebo odebrání povolení k trvalému pobytu. Pokud uspěje, její statut je jistý a zachází se s ní stejně jako s občany země. Má stejná práva a povinnosti ve většině oblastí života.

Nejhorší scénář

Toto je složenina národních politik vyskytujících se ke květnu 2010 přinejmenším v jedné ze 31 zkoumaných zemí.

Jako cizinec bude mít přistěhovalec vždy jakýsi „trvale dočasný“ právní statut bez rovné příležitosti se integrovat. Mnoho typů povolení k pobytu pro legální přistěhovalce jim znemožňuje se ucházet o trvalý pobyt, přestože jinak splňují kritéria a požadavky pro tento typ pobytu. Uchazeč musí překonat složité požadavky na výši příjmu a zaměstnání. Nemůže se ani pokusit o náročné a nákladné jazykové a integrační testy, protože nemá přístup k bezplatným kurzům a studijním materiálům. Jestliže nakonec uspěje, jeho statut zůstává nejasný. Do své domovské země se může vrátit pouze na omezeně krátkou dobu, což maří jeho plány na další rozvoj a rodinný život.

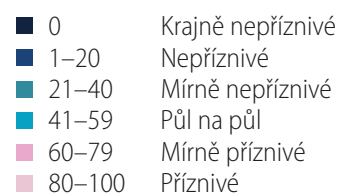
Průměr

Spolu se slučováním rodin je trvalý pobyt relativně silnou stránkou integračních politik hodnocených zemí. Tito obyvatelé mohou pracovat, studovat, jít do penze a žít v zemi stejně jako její občané. Přistěhovalci musí splnit množství různých více či méně svazujících požadavků a podmínek způsobilosti. Držitelé několika typů povolení k pobytu se nemohou ucházet o trvalý pobyt, přestože v zemi žijí pět a více let. Podmínky pro udělení státního občanství se stále častěji uplatňují i při žádostech o trvalý pobyt. Podmínky pro trvalý pobyt ovšem více posilují snahu žadatelů uspět. Zaměřují se na základní jazykovou znalost, o něco více berou v potaz schopnosti a možná postižení jedince a je zde i možnost podpory v podobě kurzu. Země si ponechávají právo odmítnout či odebrat povolení k trvalému pobytu, ale musí posoudit osobní situaci přistěhovalce a proti rozhodnutí se lze odvolat.

Většina obyvatel dosáhne v západní Evropě a severských zemích na jistý statut a rovná práva. To samé platí pro Kanadu, ale pro USA už ne. Nově příchozí mají největší problémy s plněním požadavků a podmínek způsobilosti ve Spojeném království, Švýcarsku, Německu, Francii a Rakousku. Ačkoli na Kypru a v Řecku jsou podmínky také složité, ve většině nových přistěhovaleckých zemí tomu tak není, i když úřední postupy jsou stále ponechány na uvážení úředníků.

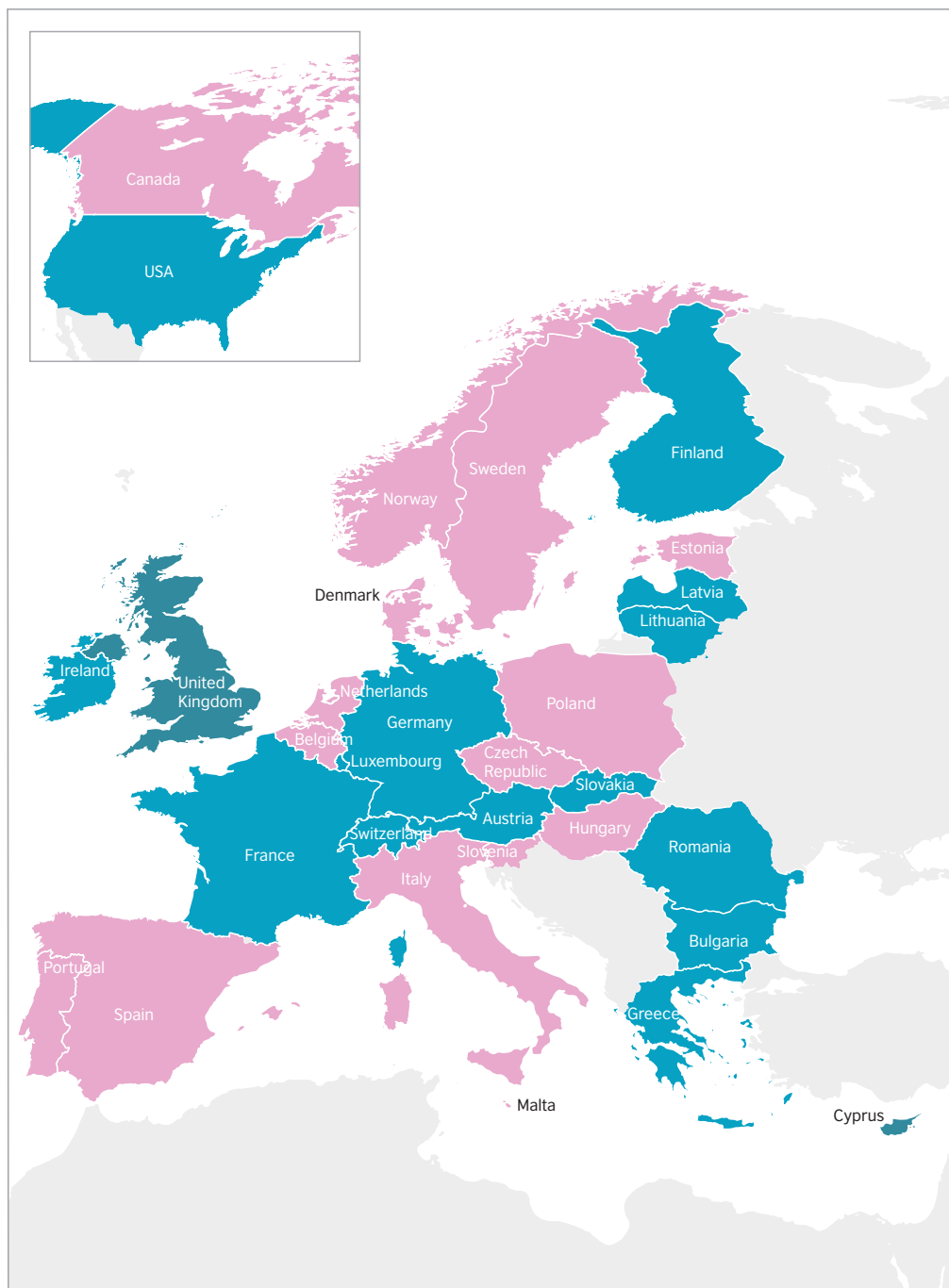
Změny a trendy

Potenciální držitelé povolení k trvalému pobytu se v roce 2010 setkávají v podstatě se stejnými výhodami a překážkami jako v roce 2007. Téměř nic se nezměnilo tam, kde jsou zavedeny minimální standardy EU. Země, které jim musí dostat, se posunuly kupředu (Belgie +15, Portugalsko +14, Španělsko +6), zatímco ty, které tuto povinnost nemají, povážlivě zaostaly (Spojené království -43). Většina zemí zaměřuje změny politik na nové náročné požadavky, o nichž se v Evropě diskutuje. V roce 1999 bylo Německo jediným členským státem EU, který zavedl jazykové požadavky. Nyní se trendy v jazykových a integračních podmínkách šíří z tradičních evropských přistěhovaleckých zemí (Dánsko, Německo, Spojené království) do nových zemí na jihu a východě, kam přicházejí pracovní migranti (Kypr, Česká republika, Itálie, Portugalsko). Další změny jsou méně směrodatné: Rakousko, Dánsko, Portugalsko a Španělsko se snaží přitáhnout mezinárodní studenty – na rozdíl od Lucemburska a Spojeného království. Zatímco Španělsko a Portugalsko nabízejí obyvatelům s trvalým pobytem lepší ochranu před deportací, jiné země hledají nové důvody k zamítnutí a odebrání povolení, například v podobě bodového systému (Spojené království, Dánsko, Itálie), nejasných bezpečnostních důvodů (Estonsko), a dvojího trestu (Spojené království).

TRVALÝ POBYT

Umístění	Země	MIPEX%	
		III	II
1	Belgie	79 ▲ (64)	
2	Španělsko	78 ▲ (72)	
	Švédsko	78 ■ (78)	
4	Portugalsko	69 ▲ (55)	
	Slovinsko	69 ■ (69)	
6	Nizozemsko	68 ■ (68)	
7	Estonsko	67 ▼ (68)	
8	Dánsko	66 ▲ (64)	
	Itálie	66 ▼ (69)	
10	Česká republika	65 ■ (65)	
	Polsko	65 ■ (65)	
12	Malta	64 ■ (64)	
13	Kanada	63 ▲ (60)	
14	Norsko	61 ■ (61)	
15	Maďarsko	60 ▲ (54)	
16	Lotyšsko	59 ▲ (51)	
	<i>Průměr EU</i>	59 ■	
17	Rakousko	58 ▲ (54)	
	Finsko	58 ■ (58)	
19	Bulharsko	57 ■	
	Litva	57 ■ (57)	
21	Řecko	56 ■ (56)	
	Lucembursko	56 ▼ (57)	
23	Rumunsko	54 ■	
24	Německo	50 ■ (50)	
	Slovensko	50 ■ (50)	
	USA	50 ■	
27	Francie	46 ■ (46)	
28	Irsko	43 ■ (43)	
29	Švýcarsko	41 ■ (41)	
30	Kypr	37 ▼ (41)	
31	Spojené království	31 ▼ (74)	

PŘÍSTUP KE STÁTNÍMU OBČANSTVÍ

WWW.MIPEX.EU/ACCESS-TO-NATIONALITY

Nejlepší scénář

Toto je složenina národních politik vyskytujících se ke květnu 2010 přinejmenším v jedné ze 31 zkoumaných zemí.

Všem usedlíkům, kteří spojují svou budoucnost s danou zemí, se dostává plné podpory v jejich úsilí o získání občanství a rovnoprávné zapojení do veřejného života. Všichni občané mohou mít dvojí občanství. Dítě, které se v zemi narodí přistěhovaleckým rodičům, se narozením stává občanem země (jus soli) stejně jako všechny ostatní děti. Žena, která se narodila v zahraničí, si po třech letech pobytu vytvořila k zemi vztah. Má nárok na občanství, pokud splní právní podmínky, jako například v současnosti čistý trestní rejstřík. Požadavek základního jazykového testu a občanského kurzu jí pomáhá uspět. K dispozici má bezplatné, flexibilní a profesionální kurzy a testy. Jako nové občance se jí dostává stejné občanské ochrany jako jejím spoluobčanům.

Nejhorší scénář

Toto je složenina národních politik vyskytujících se ke květnu 2010 přinejmenším v jedné ze 31 zkoumaných zemí.

Státy, které se snaží přistěhovačce odradit od snahy získat občanství, vytvářejí dlouhodobý demokratický, společenský a ekonomický deficit. S dětmi a vnoučaty přistěhovalců se stále zachází jako s cizinci. Přistěhovelec není způsobilý žádat o občanství, pokud v zemi předtím nežil dvanáct let. Noví občané nemohou mít dvojí občanství, přestože jiným občanům je to umožněno. Splnit další podmínky je pro mnoho usedlíků – a dokonce i občanů – příliš obtížné (např. výše příjmu, poplatky čítající až 1,500 EUR). Žadatel musí složit náročné, nejasně hodnocené a nákladné jazykové a integrační testy. Úřední postup je ponechán zcela na uvážení úředníka, nemá totiž zákonný rámec. Nový občan může o své občanství kdykoli přijít a může dokonce zůstat bez státní příslušnosti.

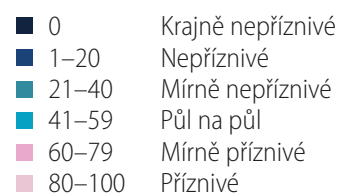
Průměr

Dvojí občanství a jus soli se v přistěhovaleckých zemích stávají normou. Úřední postupy z větší části stále odrazují či vylučují mnohé žadatele. Přistěhovanci v Evropě v průměru čekají sedm let, než se mohou o občanství ucházet. Polovina zemí podmiňuje občanství výší příjmu a úhradou vysokých poplatků. Od žadatelů se vyžaduje, aby znali jazyk země – často na vysoké či nejasné úrovni. Příprava na test je zřídka vědomým jevem. Proti rozhodnutím ponechaným na uvážení úředníků se žadatelé mohou alespoň odvolat a získat tak částečnou ochranu proti odebrání občanství a existenci bez státní příslušnosti.

Tradiční země používající princip jus soli (Kanada, USA, Irsko, Spojené království, Francie) a nedávno reformované země (Belgie, Německo, Řecko, Lucembursko, Španělsko, Portugalsko) svým zahraničním obyvatelům umožňují o něco snazší cestu k občanství. V mnoha nových přistěhovaleckých zemích (baltských zemích, střední Evropě, Rakousku, na Kypru a Maltě, v Dánsku a Norsku) politiky státní příslušnosti společenské integraci tolik nepomáhají.

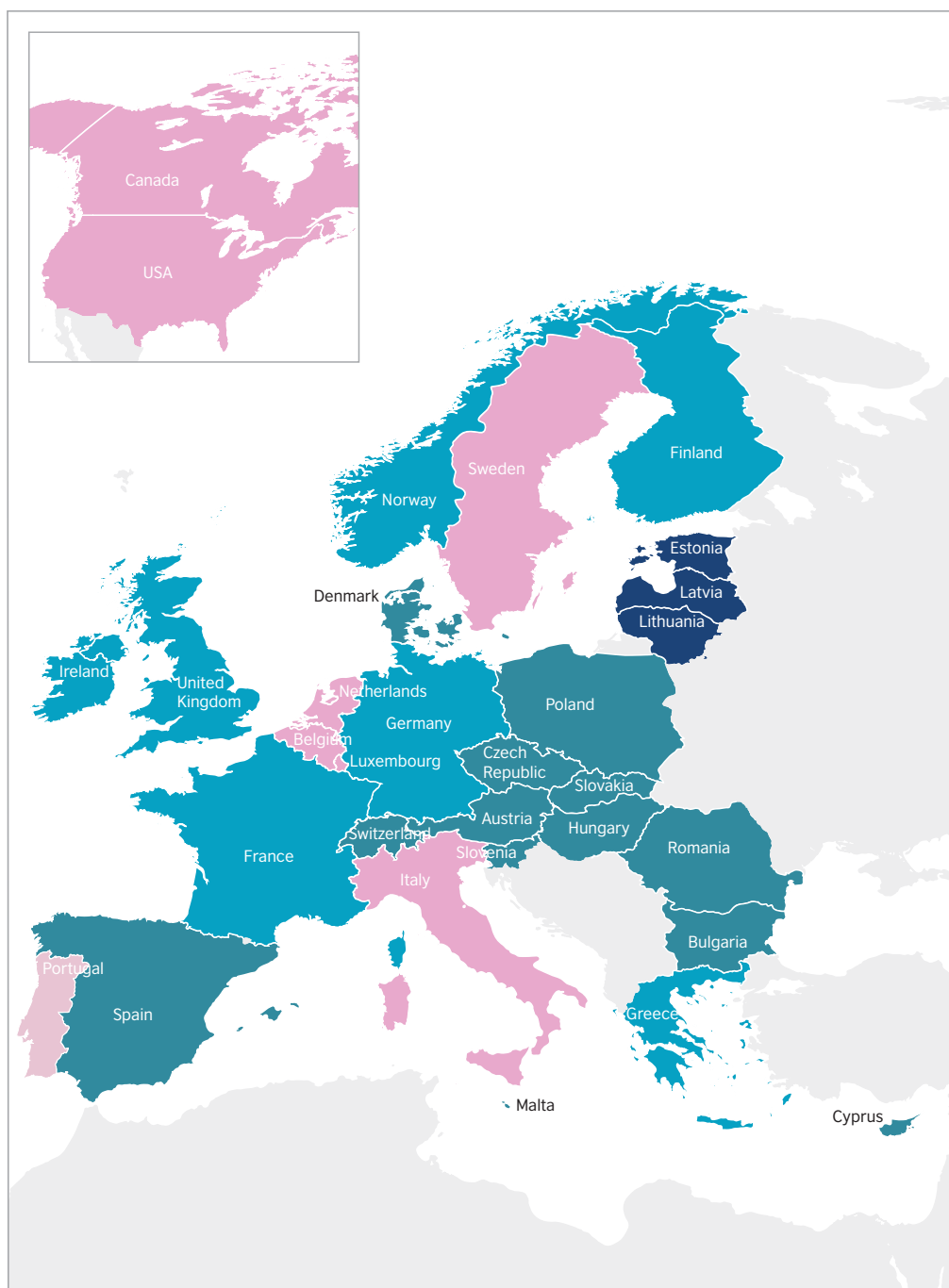
Změny a trendy

Nové zákony o státním občanství značně zlepšily podmínky pro integraci v Řecku (+39) a Lucembursku (+32) a naopak je poněkud zhoršily ve Spojeném království (-16) a na Slovensku (-12). Jinak se pro budoucí občany nic moc nezměnilo. Některé testy jsou nyní profesionálnější (Německo) a existují podporované kurzy (Německo, Estonsko a Nizozemsko). Poplatky výrazně vzrostly v Irsku, Itálii, Spojeném království a USA. Zainteresované strany se stále nedohodly na tom, jestli požadavky a podmínky pro získání nároku na trvalý pobyt a bezpečnostní hlediska v praxi integraci posilují či naopak podkopávají. Narůstající požadavky (včetně počtu let strávených na území státu) státy vidí jako překážku a záporné ukazatele integrace (Řecko, dříve Portugalsko a Belgie), nebo naopak jako pobídnutí (Lucembursko, Slovensko, Spojené království). Nepříliš početní noví občané se mohou opřít o nově zavedenou ochranu proti rozhodnutím ponechaným na vůli úředníků i proti odebrání občanství a existenci bez státní příslušnosti (Německo, Řecko, Maďarsko, Lucembursko). Nová bezpečnostní hlediska uplatňovaná na Slovensku a ve Spojeném království (2007) a podobné návrhy v Belgii, Francii, Nizozemsku a USA však spojují nové občany s otázkami bezpečnosti. Diskutuje se o tom, zda odebrání občanství cizinců nějak přispěje k bezpečnosti a integraci společnosti.

PŘÍSTUP
KE STÁTNÍMU
OBČANSTVÍ

		MIPEX%	
Umístění	Země	III	II
1	Portugalsko	82	■ (82)
2	Švédsko	79	■ (79)
3	Kanada	74	■ (74)
4	Belgie	69	■ (69)
5	Lucembursko	66	▲ (34)
	Nizozemsko	66	▲ (65)
7	Itálie	63	▼ (65)
8	USA	61	■
9	Francie	59	■ (59)
	Německo	59	▲ (52)
	Spojené království	59	▼ (75)
12	Irsko	58	▼ (60)
13	Finsko	57	▲ (54)
	Řecko	57	▲ (18)
	<i>Průměr EU</i>	44	■
15	Norsko	41	■ (41)
16	Španělsko	39	■ (39)
17	Švýcarsko	36	■ (36)
18	Polsko	35	■ (35)
19	Česká republika	33	■ (33)
	Dánsko	33	■ (33)
	Slovinsko	33	■ (33)
22	Kypr	32	■ (32)
23	Maďarsko	31	▲ (28)
24	Rumunsko	29	■
25	Slovensko	27	▼ (39)
26	Malta	26	■ (26)
27	Bulharsko	24	■
28	Rakousko	22	■ (22)
29	Litva	20	■ (20)
30	Estonsko	16	▲ (15)
31	Lotyšsko	15	▼ (16)

OCHRANA PROTI DISKRIMINACI

WWW.MIPEX.EU/ANTI-DISCRIMINATION

Nejlepší scénář

Toto je složenina národních politik vyskytujících se ke květnu 2010 přinejmenším v jedné ze 31 zkoumaných zemí.

Všichni obyvatelé bez rozdílu původu mohou bojovat proti diskriminaci a využívat rovných příležitostí. Kdokoli ve státě se může bránit proti všem formám diskriminace, rasovému profilování a podněcování k nenávisti. Diskriminační přístup je ve všech oblastech veřejného života protizákonný – od zaměstnání po vzdělání, veřejné prostory, bydlení a sociální ochranu. Oběť má šanci dosáhnout spravedlnosti, protože zákony jsou správně prosazovány a používány. Nezávislé orgány prosazující rovná práva a nevládní organizace oběti pomáhají s procedurálními postupy. Soudy využívají řadu sankcí k prevenci a zrazování před diskriminací a trestají ji. Stát na sebe bere pozitivní povinnosti a skutečně jedná a tím podporuje další instituce v otevřenosti. Organizace přidělují pracovní místo či kontrakt nejvhodnější osobě, přičemž se snaží o lepší zastoupení populace, které slouží.

Nejhorší scénář

Toto je složenina národních politik vyskytujících se ke květnu 2010 přinejmenším v jedné ze 31 zkoumaných zemí.

Lidé mají prostor upírat někomu příležitosti jen kvůli jeho rase, náboženskému vyznání a národnosti. Oběť musí svůj případ vzít k soudu bez právní pomoci, tlumočnicků nebo podpory nevládní organizace. Tíha dokazování diskriminace je po celou dobu na oběti. Pokud přistěhovalce neodradí zdlouhavá procedura, pak jej odradí fakt, že postih je čistě symbolický. Nevidí kolem žádnou vládní aktivitu prosazující rovnost. Slabé orgány pro rovná práva, které zakládá a kontroluje stát, mu nemohou pomoci.

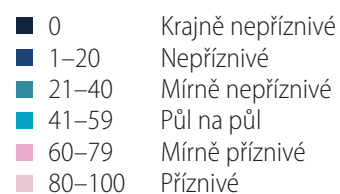
Průměr

Evropa a severní Amerika dosahují v ochraně proti diskriminaci lepších výsledků než v ostatních oblastech integrační politiky. Činitelé ve většině oblastí života nesmí nikoho diskriminovat na základě rasy, národnosti či náboženského vyznání. V případě diskriminace na základě státní příslušnosti či diskriminace hned v několika ohledech najednou má oběť malou – či nulovou – šanci. Oběť domáhající se spravedlnosti se zpravidla může opřít o ochranu proti diskriminaci, pomoc při dokazování, finanční podporu a tlumočnický. Nevládní organizace angažující se za rovné zacházení by měly mít silnější legální zázemí, aby mohly lépe zastupovat oběti, podávat skupinové žaloby a využívat situační testy. Hlavní slabinou jsou politiky rovnoprávného postavení. Státy nejsou schopny zaručit, že jejich zaměstnanci

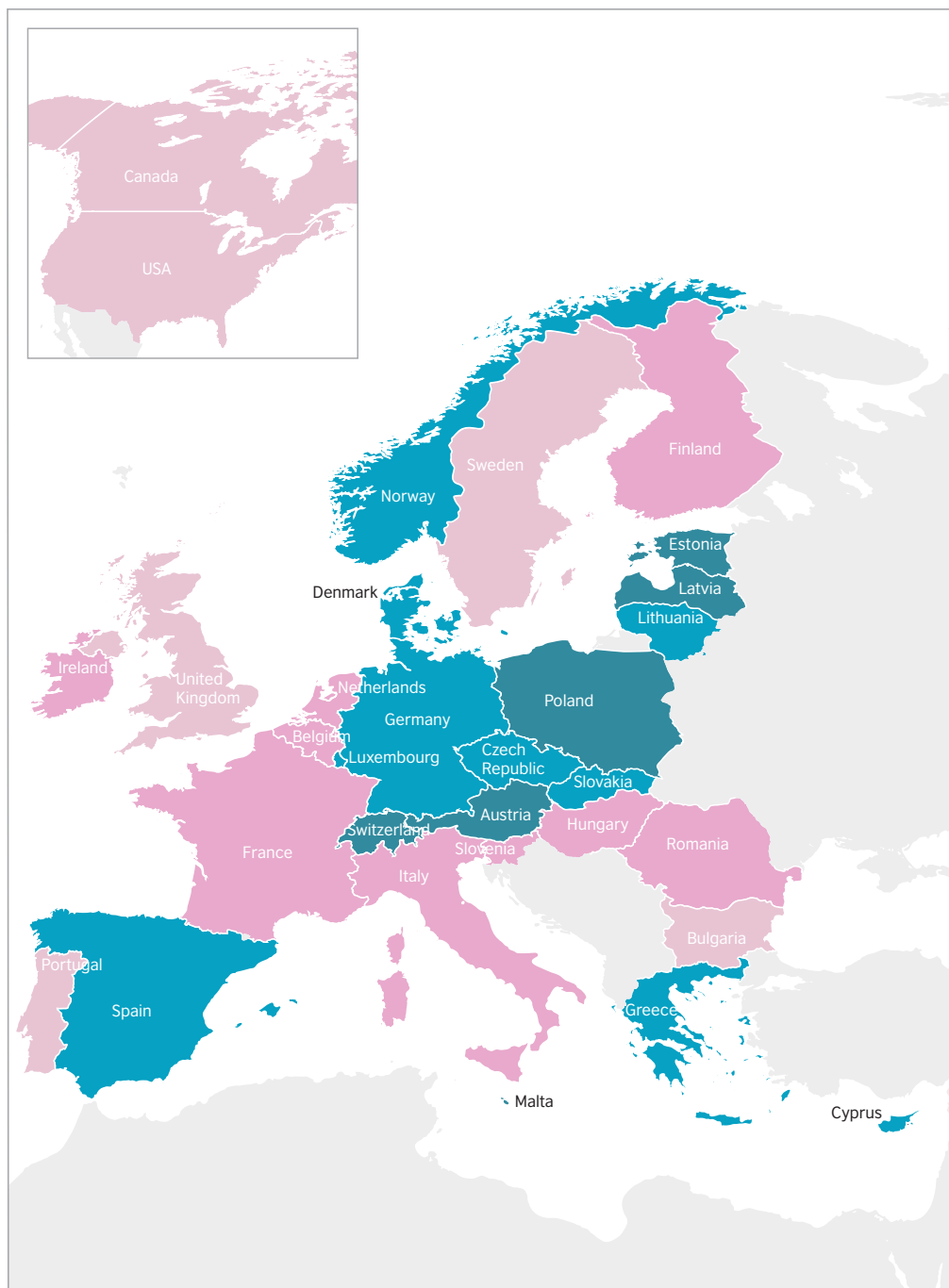
a poskytovatelé služeb ve své každodenní práci budou usilovat o rovné zacházení. Jen několik málo orgánů pro rovné příležitosti má plnohodnotné právní postavení a nezávislost, které potřebují, aby mohly účinně pomáhat obětem. Oběti diskriminace jsou nejlépe chráněny v severní Americe a z evropských zemí pak ve Spojeném království, Švédsku, Belgii a Francii. Vedoucí představitelé nadále usilují o snazší použití a vymahatelnost práva. Portugalsko, Rumunsko, Bulharsko a Maďarsko začínají naplno využívat svou (často nedávno schválenou) legislativu. Baltské země, Malta a Rakousko učinily pouze to nejnutnější, co vyžadovala EU. Polsko a Švýcarsko za těmito standardy významně zaostávají. Ostatní země (Česká republika, Německo, Dánsko, Španělsko) zavedly širší ochranné parametry a pokročily tak o něco dál, než předepisuje evropské právo. Nařízení jsou však stále neúčinná kvůli nedostatečným politikám rovného zacházení.

Změny a trendy

Integrační politiky se významně a trvale zlepšují v souladu s tím, jak země posilují svoje politiky rovného zacházení a ochrany proti diskriminaci. Tímto způsobem Evropa pokročila nejdál. Předtím, než byla v roce 2000 schválena zásadní evropská legislativa, mělo samostatné protirasistické zákony jen šest členských států EU. Od té doby problematiku musely dohnat všechny země a to ve všech ukazatelích, které MIPEX sleduje. Největší pokrok učinily nové přistěhovalecké země a střední Evropa. MIPEX II tuto změnu zaznamenal v Německu, Řecku, Lucembursku a Slovinsku a MIPEX III v Estonsku (+14) a České republice (+24). Ostatní země podnikly menší kroky ke sladění své legislativy s evropskou. MIPEX III potvrdil zlepšení situace v Belgii, Dánsku, Finsku, Francii, Litvě, Lucembursku, Polsku a na Maltě. V Irsku se ochrana zlepšila díky precedentnímu právu. Slabé politiky rovného zacházení a úbytek financí (př. v Irsku) a politické vůle (př. ve Francii) mohou zkomplikovat dosažitelnost spravedlnosti.

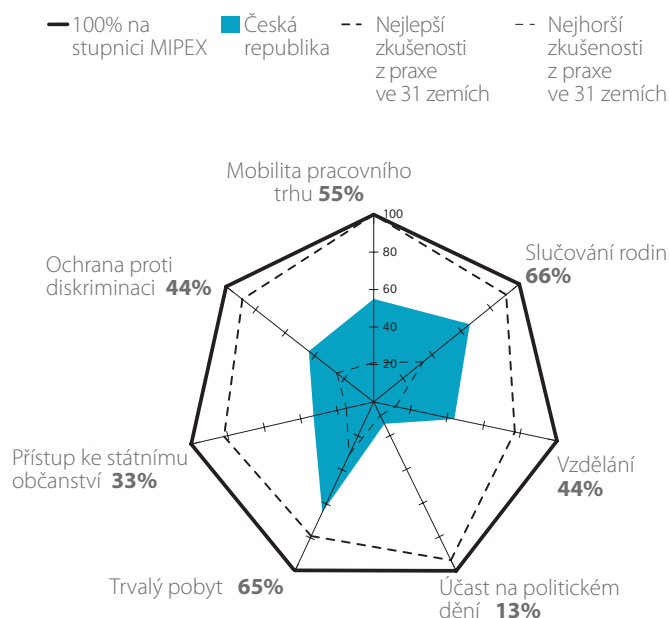
Umístění	Země	MIPEX%	
		III	II
1	Kanada	89	■ (89)
	USA	89	■
3	Švédsko	88	■ (88)
4	Spojené království	86	▲ (81)
5	Portugalsko	84	■ (84)
6	Bulharsko	80	■
7	Belgie	79	▲ (70)
8	Finsko	78	▲ (77)
9	Francie	77	▲ (74)
10	Maďarsko	75	■ (75)
11	Rumunsko	73	■
12	Nizozemsko	68	■ (68)
13	Slovinsko	66	■ (66)
14	Irsko	63	▲ (55)
15	Itálie	62	■ (62)
16	Kypr	59	■ (59)
	Norsko	59	■ (59)
	Slovensko	59	▲ (47)
	<i>Průměr EU</i>	59	■
19	Litva	55	▲ (50)
20	Řecko	50	■ (50)
21	Španělsko	49	■ (49)
22	Německo	48	■ (48)
	Lucembursko	48	▲ (47)
24	Dánsko	47	▲ (42)
25	Česká republika	44	▲ (20)
26	Rakousko	40	■ (40)
27	Malta	36	▲ (27)
	Polsko	36	▲ (35)
29	Estonsko	32	▲ (18)
30	Švýcarsko	31	■ (31)
31	Lotyšsko	25	■ (25)

ČESKÁ REPUBLIKA

WWW.MIPEX.EU/CZECH-REPUBLIC

PŘEHLED VÝSLEDKŮ

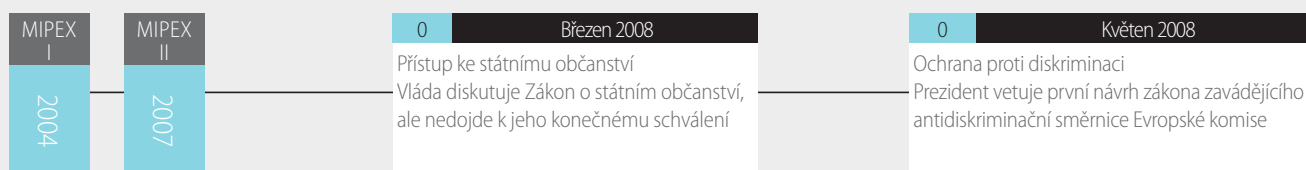
CELKOVÝ POHLED

I přes ekonomickou krizi Česká republika zůstává důležitou přistěhovaleckou zemí. Obyvatelé ze zemí mimo Evropskou unii, často mladí a zaměstnaní na částečný úvazek v odvětvích nejvíce zasažených krizí, jsou touto situací neúměrně zatíženi. Nezaměstnanost vzrostla a počet nových přistěhovalců klesl. Programy dobrovolného návratu vykázaly nízkou efektivitu, protože většina přistěhovalců si přeje zůstat. Přistěhovalci žijí v horších podmínkách než ve svých domovských zemích, ale kvůli nákladům spojeným s migrací a svým očekáváním doufají ve zlepšení.

Migranti mají v podstatě stále stejné příležitosti k integraci. Přístup na trh práce je obecně lepší než ve většině středoevropských zemí. Na rozdíl od dalších nových přistěhovaleckých zemí nedošlo ke zlepšení politických práv ani přístupu k českému občanství. Deklarovaná politika slučování rodin se nezměnila, i když postupy ponechané na volném uvážení úřadů skýtají určité možnosti. Nový jazykový test pro žadatele o trvalý pobyt výsledné skóre nesnížil, protože jeho cílem je povzbudit žadatele ve snaze uspět.

Česká integrační politika na stupnici MIPEX posílila o čtyři body díky Antidiskriminačnímu zákonu z roku 2009, čímž země předstihla Estonsko, Litvu a Švýcarsko. V zákonu uvedené minimální standardy EU zlepšují vymahatelnost práva pro oběti bez ohledu na jejich státní příslušnost či původ a usnadňují všem obyvatelům plně se zapojit do společnosti.

VÝVOJ INTEGRAČNÍ POLITIKY V ČASE

ZMĚNY VÝSLEDKŮ (%)

	MIPEX III	MIPEX II
MOBILITA TRHU PRÁCE	55	55
SLUČOVÁNÍ RODIN	66	66
ÚČAST NA POLITICKÉM DĚNÍ	13	13
TRVALÝ POBYT	65	65
PŘÍSTUP KE STÁTNÍMU OBČANSTVÍ	33	33
OCHRANA PROTI DISKRIMINACI	44	20
CELKEM (KROMĚ VZDĚLÁNÍ)	46	42

77: Eurostat
78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86: Ibid
87: Urban Audit
88: Eurostat
89, 90, 91, 92: Ibid

NEJDŮLEŽITĚJŠÍ ZJIŠTĚNÍ

- Země jako poslední zavádí antidiskriminační směrnice EU, významný pokrok ve státní legislativě, stále pod evropským průměrem.
- Veřejný ochránce práv (ombudsman) ustaven jako orgán prosazující právo na rovné zacházení.
- Státní politika rovného zacházení stále slabá; je potřebná větší podpora zavádění legislativy.
- Dobrý základní přístup na trh práce i přístup ke slučování rodin, podobně jako v dalších nových cílových zemích pracovní migrace.
- Příznivé legislativní předpoklady, vysoký stupeň postupů ponechaných na volném uvážení úřadů, což je problém celé střední Evropy.
- Neúčinné „reciproční“ volební právo, politické svobody stále ještě omezené.
- Česká republika zaostává za dalšími novými přistěhovaleckými zeměmi v otázce dvojího občanství a nároku na státní příslušnost vznikajícím při narození.
- Školy jsou na děti přistěhovalců připraveny lépe než ve většině zemí v regionu; přístup k nim je ovšem stále problematický.
- Nový základní jazykový test jako předpoklad trvalého pobytu: uspějí žadatelé v testu?

HARMONIZOVANÁ MEZINÁRODNÍ MIGRAČNÍ STATISTIKA

Migrační saldo (2009) ⁷⁷	+28,000
Migrační proud občanů třetích zemí (OTZ) (2008) ⁷⁸	58,509
Nejvíce zastoupené třetí země původu (2008) ⁷⁹	Ukrajina, Vietnam, Rusko
Populace OTZ (2009) ⁸⁰	261,727
Podíl OTZ na celkové populaci (2009) ⁸¹	2.50%
Podíl lidí narozených v zahraničí na celkové populaci (2009) ⁸²	3.90%
Povolení za účelem sloučení rodiny (2009) ⁸³	9,281
Pracovní povolení (2009) ⁸⁴	11,312
Povolení za účelem studia (2009) ⁸⁵	4,139
Povolení udělená z humanitárních důvodů (2009) ⁸⁶	2,292
Města s největší populací OTZ (2001) ⁸⁷	Praha 2.08%, Ústí nad Labem 1.23%, Plzeň 0.85%
Zaměstnanost OTZ (2009, změna od 2006) ⁸⁸	66.90% -0.1%
Celostátní zaměstnanost (2009, změna od 2006) ⁸⁹	65.40% +0.1%
Nezaměstnanost OTZ (2009, změna od 2006) ⁹⁰	6.80% -0.8%
Celostátní nezaměstnanost (2009, změna od 2006) ⁹¹	6.70% -0.5%
Obdržena státní občanství (2009, změna od 2006) ⁹²	1,200 -1,426

0 Leden 2009
Mobilita trhu práce
Systém zelených karet
usnadňuje pracovní migraci

-2 Leden 2009
Trvalý pobyt – podmínky
Nařízení 538 – jazykové
testy nabývaly účinnosti

Ochrana proti diskriminaci
Začal platit
Antidiskriminační zákon (č.
198/2009 Sb.)
– zlepšení ve všech
parametrech

+24 Červen 2009

MIPEX
III
2010

ČESKÁ REPUBLIKA

WWW.MIPEX.EU/CZECH-REPUBLIC

Rovnost pracovních příležitostí v praxi

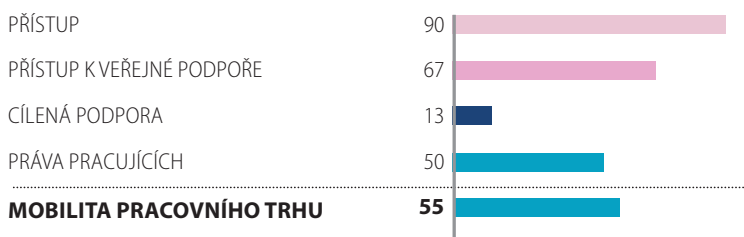
Ekonomická krize výsledky MIPEX v oblasti mobility pracovního trhu nijak neovlivnila. Zároveň se objevily pokusy kontrolovat dříve neregulované pracovní agentury — především co se týká způsobu, jakým rekrutují pracovní migranty a jak s nimi zacházejí. Došlo již i k odebrání oprávnění kvůli porušení podmínek. Ozývají se hlasy volající po tom, aby kromě kontroly došlo i na důkladnější a trvalou ochranu. Cílená

opatření by pracovním migrantům lépe zajistila pracovní práva a podpořila je v hlášení případů nerovného zacházení.

MOBILITA PRACOVNÍHO TRHU

MIPEX III %

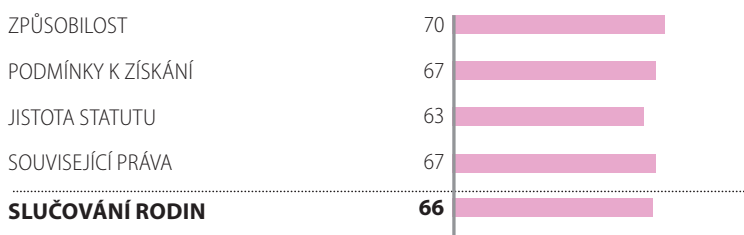

(STEJNĚ JAKO MIPEX II)

Česká republika je zřejmě jednou z velmi mála středoevropských zemí lépe se připravujících na své migrační potřeby. Výsledek MIPEX v oblasti mobility pracovního trhu se od roku 2007 nezměnil. Podobně jako v dalších zemích pracovní migrace by přistěhovalci měli mít přístup do všech sektorů a možnost začít podnikat bez toho, aby čelili složitým překážkám. Jejich pracovní práva nejsou nijak zvlášť výhodná ani nevýhodná. Dočasně zaměstnaní přistěhovalci nedosáhnou na podporu v nezaměstnanosti ani na veřejné pracovní poradenství. V zaměstnání by měli mít stejné pracovní podmínky jako občané země (viz text v rámečku). I přes nedávné úsilí o zlepšení v problematice uznávání kvalifikací je podstatných cílených opatření ve srovnání s dalšími novými přistěhovaleckými zeměmi (např. Španělsko, Portugalsko) jen málo.

SLUČOVÁNÍ RODIN

MIPEX III %

(STEJNĚ JAKO MIPEX II)

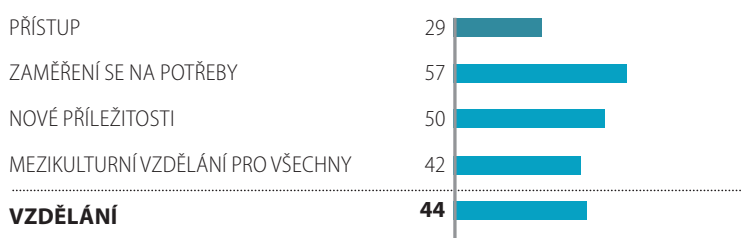
Tak jako ve většině nových destinací pracovní migrace mají přistěhovalci mírně příznivé podmínky ke sloučení rodiny. Česká republika je ve všech čtyřech parametrech o něco nad evropským průměrem. Hlavní slabinou je podmínka dlouhodobého/trvalého pobytu. I když ručitelé mají odpovídající ubytování a finanční zdroje, od své rodiny mohou zůstat odloučení až pět let. Jakmile získají nárok podat si žádost, definice rodiny je pak relativně obsažná. Rodina obdrží roční obnovitelné povolení a rovnoprávný přístup ke vzdělání a zaměstnání. O svůj statut ovšem může z mnoha důvodů přijít, například proto, že ručitel rodiny přijde o zaměstnání. Získat samostatná povolení pro rodinné příslušníky je možné, ale tento proces je velmi zdoluhavý.

Nové cílové země pracovní migrace potřebují uvést do praxe své příznivé zaměstnanecké, rodinné a vzdělávací politiky.

Viz Estonsko, Portugalsko či Španělsko.

ČESKÁ
REPUBLIKA

VZDĚLÁNÍ

Ne všichni přistěhovalečtí žáci dosáhnou na české vzdělání, ale ti, kterým se to podaří, zde dostávají lepší (i když stále skromnou) cílenou podporu než ve většině ostatních středoevropských zemí. Pouze povinná školní docházka je dostupná všem přistěhovaleckým dětem bez ohledu na jejich statut. Polovina zemí hodnocených ve studii MIPEX přístup ke vzdělání rozšířila na všechny stupně vzdělání (naposledy Španělsko). Podle zákonů a vyhlášek by české jazykové kurzy měly být postaveny na potřebách žáků, profesionálně vyučovány a pravidelně hodnoceny. Zároveň by žáci měli mít přístup k rodnému jazyku a kultuře alespoň v případě občanů členských zemí EU a obyvatel s trvalým pobytem. Problém možné školní segregace přistěhovaleckých žáků ještě není monitorován a podchycen v politice. Od škol se požaduje, aby v celých osnovách vyučovaly multikulturně, a stát je ve snaze zavést tento typ výuky do určité míry finančně podporuje.

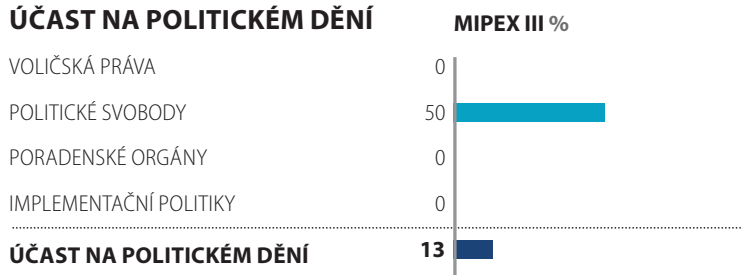
Přistěhovalečtí představitelé ve veřejném životě

Země střední Evropy (Slovensko, Maďarsko, Slovensko a Litva) zavedly účinná volební práva a po celé Evropě vznikly nové poradní orgány (v Irsku, Španělsku, Portugalsku a zanedlouho i v Estonsku). Česká vláda v současnosti konzultuje tuto otázku a čas od času spolupracuje s neziskovými organizacemi v různých komisích a výborech, což není to samé jako demokraticky projednávat problematiku se samotnými komunitami. Uznané menšiny — nikoli však přistěhovanci — získávají zvláštní dotace na podporu společenských aktivit. Od roku 2009 vedou šest nově

zřízených krajských integračních center neziskové organizace, místní samospráva a veřejné agentury, nikoli však sami přistěhovanci. Viz www.migraceonline.cz/e-knihovna/?x=2210832

ÚČAST NA POLITICKÉM DĚNÍ

(STEJNĚ JAKO MIPEX II)

Rostoucí počet přistěhovalců vedl v mnoha nových přistěhovaleckých zemích k lepším politickým příležitostem pro nově příchozí. V České republice se však mnoho nezměnilo (viz text v rámečku). Situace v České republice je druhá nejhorší ze všech 31 zemí ve studii MIPEX. Vládě se nepodařilo podepsat ujednání přijatá v roce 2001, která zaručují „reciproční“ volební práva pro obyvatele s trvalým pobytem pocházející ze zemí mimo EU.

Přistěhovalcům jsou stále upírány základní politické svobody (je tomu tak v devíti středoevropských zemích). Přistěhovanci se nemohou stát členy politických stran nebo zakládat sdružení, pokud nemají ve správní radě alespoň tři české občany. Přestože krajská integrační centra založená v roce 2009 poskytují přistěhovalcům služby, sami přistěhovanci zatím stále nemohou využívat demokratické poradní orgány ani cílenou finanční podporu, která by jim umožnila se organizovat, uspokojovat potřeby své komunity a zastupovat své zájmy.

ČESKÁ REPUBLIKA

WWW.MIPEX.EU/CZECH-REPUBLIC

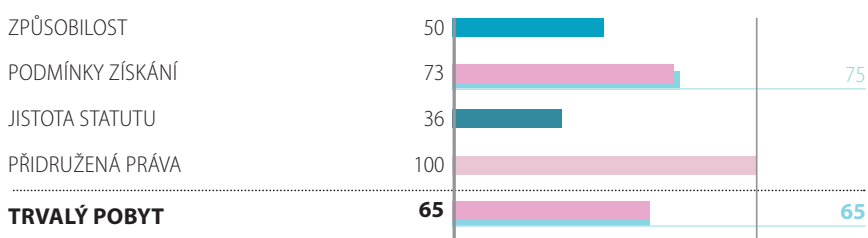
Jazykový test

Nový test pro migranty může a nemusí být překážkou v závislosti na jeho podobě a uplatňování. Vláda zavedla jazykový test pro žadatele o trvalý pobyt a podobný trend vidíme i v dalších evropských zemích. Jeho cílem je pomoci žadatelům naučit se lépe jazyk a tím zmírnit nerovné zacházení, ke kterému v několika evropských zemích dochází při neoprávněných jazykových zkouškách. Test je proto na dosažitelné úrovni (A1) a jsou od něj osvobozeni žadatelé s doloženými kvalifikacemi či postižením. Testy zdarma pořádají

oprávněné školy a je možné se na ně bezplatně připravit v kurzech (především v těch dotovaných státem).

TRVALÝ POBYT

Pokud bude zákon správně uveden do praxe, proces spojený s trvalým pobytem poskytne všem žadatelům určitou míru jistoty. Po uplynutí pěti let různé kategorie přistěhovalců získávají stejné společenské a ekonomické příležitosti jako státní příslušníci, podobně jako ve většině evropských zemí. Ve střední Evropě však podmínky uvedené v zákoně často neodpovídají praxi. V České republice podmínky splňuje každý se základním příjmem a znalostí jazyka. Úřady však nalézají mnoho způsobů, jak jejich žádost odmítnout bez toho, aby posoudily jejich situaci. Nový jazykový test z roku 2009 je příkladem toho, jak Česká republika i další země mohou snížit míru, do jaké mohou úředníci ovlivnit výsledek žádosti, a tím snad podpořit žadatele ve snaze uspět (viz rámeček).

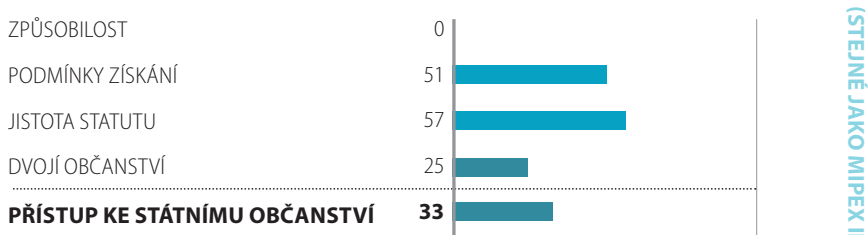
Reforma státního občanství

Několik nových přistěhovaleckých zemí zavedlo dvojí státní občanství (18 zemí ve studii MIPEX) a některé zavedly občanství na základě principu jus soli (15) s cílem zabránit vyloučení jednotlivců ze společnosti. Lucembursko a Portugalsko nyní udělují občanství vnoučatům přistěhovalců. Řecko uděluje občanství jejich dětem, z nichž mnohé měly v zemi, kde se narodily, potíže v přístupu ke vzdělání a na pracovní trh. Protože

mnoho nově příchodích splní zákonné podmínky již po několika letech, Řecko a Portugalsko zmírnily požadavky na požadovanou délku pobytu. K reformám nedávno došlo i v Německu, Belgii, Finsku a Švédsku.

PŘÍSTUP KE STÁTNÍMU OBČANSTVÍ

Cesta ke státnímu občanství je pro přistěhovalce a jejich potomky v České republice a po celé střední Evropě dlouhá a spleť. Zákonodárci léta diskutovali o reformě, ale k žádným významným změnám nedošlo (viz text v rámečku). Podmínky způsobilosti jsou stejně nepříznivé už jen v Bulharsku, Maďarsku a Lotyšsku. Většina přistěhovalců musí v zemi žít průměrně až deset let, než získá nárok. Jejich děti a dokonce i vnoučata jsou při narození stále považovány za cizince. K integraci rovněž nepřispívá, že mnoho z nich se musí vzdát své předchozí státní příslušnosti. Podmínky pro udělení občanství jsou středně příznivé, ale je ponecháno na uvážení úředníka, jak se jimi bude řídit například při jazykovém pohovoru. Jakmile žadatelé obdrží státní občanství, jejich statut je pak stejně jistý jako statut ostatních českých občanů.

Antidiskriminační zákon č.198/2009 Sb.
Zlepšuje české právo a mohl by pomoci
prosazovat integraci v praxi.

Praktické zkušenosti
viz Bulharsko,
Maďarsko a
Rumunsko

ČESKÁ
REPUBLIKA

Zavádění a zlepšování legislativy

Jedny z nejdůležitějších antidiskriminačních zákonů nacházíme ve střední Evropě. V Bulharsku, Maďarsku a Rumunsku jsou dnes právníci a účastníci procesu lépe vyškolení a zkušenější v aplikaci práva i důkazů ve formě statistik a situačních testů, čehož lze využít k prokázání diskriminace i podle české legislativy. Tyto země také mají silné, nezávislé a aktivní orgány, které prosazují rovné zacházení, jako jsou

například bulharská Komise pro ochranu proti diskriminaci, maďarský Úřad pro rovné příležitosti a Národní rada pro boj s diskriminací v Rumunsku.

OCHRANA PROTI DISKRIMINACI

MIPEX III %

MIPEX II %

DEFINICE A KONCEPCE	57	43
OBLASTI UPLATNĚNÍ	50	8
MECHANISMY PROSAZOVÁNÍ	54	29
POLITIKY ROVNÉHO PŘÍSTUPU	17	0
OCHRANA PROTI DISKRIMINACI	44	20

Čeští obyvatelé, bez ohledu na to, jestli patří k menšinám, nedávno zaznamenali významné zlepšení v integraci, když vláda konečně (a neochotně) schválila druhý návrh Antidiskriminačního zákona (Zákon č. 198/2009 Sb.). Přijetím tohoto zákona se všichni lidé legálně pobývající v České republice jako poslední v Evropě dočkali samostatných antidiskriminačních opatření zakotvených v evropském právu. Předchozí návrh prezident v roce 2008 vetoval, protože podle jeho názoru se zákon zabýval otázkami, které jsou již ošetřeny v existujících ústavních opatřeních, a zákon je tedy „zbytečný, kontraproduktivní a nekvalitní a jeho dopady velmi problematické“.

Česká legislativa se vskutku zlepšila, alespoň co se týká prosazování integrace. Obyvatelé zemí EU ve většině členských zemí (a především ve střední Evropě) zaznamenali zásadní zlepšení, když jejich země zavedly minimální standardy. Čeští obyvatelé různých ras, národností a náboženských vyznání budou mít v praxi možnost dosáhnout na rovné příležitosti, které garantuje zákon. Ve všech důležitých oblastech života jsou nyní chráněni proti nerovnému zacházení na základě rasy či národnosti. Jisté ochrany proti diskriminaci na základě národnosti se jim už dostávalo, ale nyní by všechny potenciální oběti diskriminace měly mít oporu ve vyšší vymahatelnosti práva, konkrétní ochraně proti pronásledování, přístupu k bezplatné právní pomoci a překladatelům i široké řadě sankcí. Od nového Veřejného ochránce práv mohou rovněž obdržet nezávislé právní poradenství.

Obyvatelé České republiky i přesto patří v Evropě k nejméně chráněným, protože zákonodárci k legislativě přistoupili metodou minimálních standardů. Mimo pracoviště a přípravu na zaměstnání se stále toleruje náboženská diskriminace. Od Veřejného ochránce práv se oběti valně pomoci nedočkají, protože úřad nemůže vydávat závazná rozhodnutí, nemá právní statut a nemůže provádět vlastní šetření. Česká veřejnost také nezaznamenala žádnou státní iniciativu prosazující rovnost pomocí informací, dialogu nebo nových úředních postupů. Další společenští hybatelé a justiční systém zatím mohou posouvat problematiku diskriminace kupředu tím, že obětem pomohou tento zásadní zákon využívat a budou postupně předkládat zlepšovací návrhy (viz text v rámečku).

MANAGING PARTNERS

RESEARCH PARTNERS

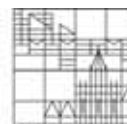

University of Szeged –
Faculty of Law

UNIVERSITÉ
LIBRE
DE BRUXELLES

Universität
Konstanz

NATIONAL PARTNERS

FUNDAÇÃO
CALOUSTE
GULBENKIAN

SwedishRedCross

INSTITUTE FOR
PUBLIC AFFAIRS

Immigration Advisory Service

HEINRICH BÖLL STIFTUNG

MAYTREE

OPEN
SOCIETY
INSTITUTE
SOFIA

Barcelona Center for International Affairs

Institute for Rights
Equality & Diversity

SWISS FORUM FOR MIGRATION
AND POPULATION STUDIES

SOROS FOUNDATION
ROMANIA

Beratungszentrum
für Migranten und
Migrantinnen

KIM
The Contact Committee for Immigrants
and the Norwegian Authorities

Menedék
Hungarian Association for Migrants

King Baudouin
Foundation
Working together for a better society

LITVIAN SOCIAL
RESEARCH
CENTRE

Association for Canadian Studies
Association d'études canadiennes

FORUM
INSTITUTE FOR
MULTICULTURAL
AFFAIRS

‘MIPEX pregnančně vykresluje integrační politiky v Evropě a severní Americe a identifikuje jejich přednosti a slabá místa. Tento vydatný zdroj umožňuje poslancům Evropského parlamentu srovnat (jednotlivé) politiky a posoudit, jak nastavit příznivé podmínky pro zapojení přistěhovalců v našich různorodých společnostech. Poskytuje praktický návod, jak ze slabých stránek učinit opak.’

JUAN FERNANDO LÓPEZ AGUILAR, PŘEDSEDA VÝBORU PRO OBČANSKÉ SVOBODY, SPRÁVEDLNOST A VNITŘNÍ VĚCI PŘI EVROPSKÉM PARLAMENTU

‘MIPEX je již několik let cenným nástrojem pro mapování a hodnocení stávajících integračních politik v Evropské unii. Je mi potěšením tuto iniciativu podpořit zvláště proto, že třetí vydání zahrnuje všechny členské státy EU a širší spektrum politik, které se vztahují k integraci. MIPEX poskytuje dobrý základ pro analýzu evropských trendů. Je na místě zmínit, že mnoho členských států má ve vztahu k integraci přistěhovalců lepší výsledky v oblastech, kde existuje unijní právo, jako například v případě slučování rodin, trvalého pobytu a ochrany proti diskriminaci.’

CECILIA MALMSTRÖM, EVROPSKÁ KOMISAŘKA PRO VNITŘNÍ VĚCI

‘MIPEX umožňuje lidem zasazujícím se o lidská práva se velmi konkrétně ptát, jestli a jak vlády zavádějí mezinárodní principy základních práv do národních integračních politik a legislativy. MIPEX tyto normativní standardy nahlíží v praxi a objasňuje, jak právní rámce ovlivňují přístup přistěhovalců k pracovním příležitostem a vzdělání, jestli jim zajišťují pobyt a život s rodinou, podporují občanství a účast na občanském dění i jestli je chrání proti diskriminaci.’

ILZE BRANDS KEHRIS, PŘEDSEDKYNĚ VÝKONNÉ RADY AGENTURY EU PRO ZÁKLADNÍ PRÁVA

‘MIPEX je působivé úsilí mezinárodního týmu vědců a specialistů o zmapování integračních politik rostoucího počtu zemí světa. Jejich výsledky povedou k dalším mezinárodním srovnávacím analýzám a stanou se základním zdrojem údajů, na nichž bude možné informovaně stavět budoucí politiky. Odborníkům na politiky a výzkum, kteří se podílejí na projektu Metropolis, pak MIPEX poskytne živnou půdu pro analýzy a rozhodování.’

HOWARD DUNCAN, VÝKONNÝ ŘEDITEL PROJEKTU METROPOLIS

‘Kvalita studie Migrant Integration Policy Index na mne zapůsobila. Váš dlouhodobý přístup k otázkám integrace je nanejvýš slibný. Domnívám se, že problémy integrace je třeba monitorovat se stejnou pečlivostí, s jakou sledujeme zdraví, vzdělání či nezaměstnanost. Také se potřebujeme v diskusi o těchto otázkách zaměřit na fakta a čísla, spíše než na ideologické a řečnické rozpravy, které dnes převládají. Jsem si jist, že British Council a Migration Policy Group zahájily vytvořením studie Migrant Integration Policy Index skvělou iniciativu. Váš projekt podpořím bez zaváhání a přeji mu vše nejlepší.’

AMIN MAALOUF, SPISOVATEL

WWW.MIPEX.EU

Studie MIPEX III vznikla jako součást projektu Outcomes for Policy Change spolufinancovaného Evropským fondem pro integraci státních příslušníků ze třetích zemí.